

Onderwijssysteem

Roemenië

beschreven en vergeleken met
het Nederlandse systeem

Dit document geeft informatie over het onderwijssysteem van Roemenië. We leggen uit wat het Nederlandse equivalent is van de meest voorkomende diploma's uit Roemenië met als doel: toelating tot het Nederlands hoger onderwijs.

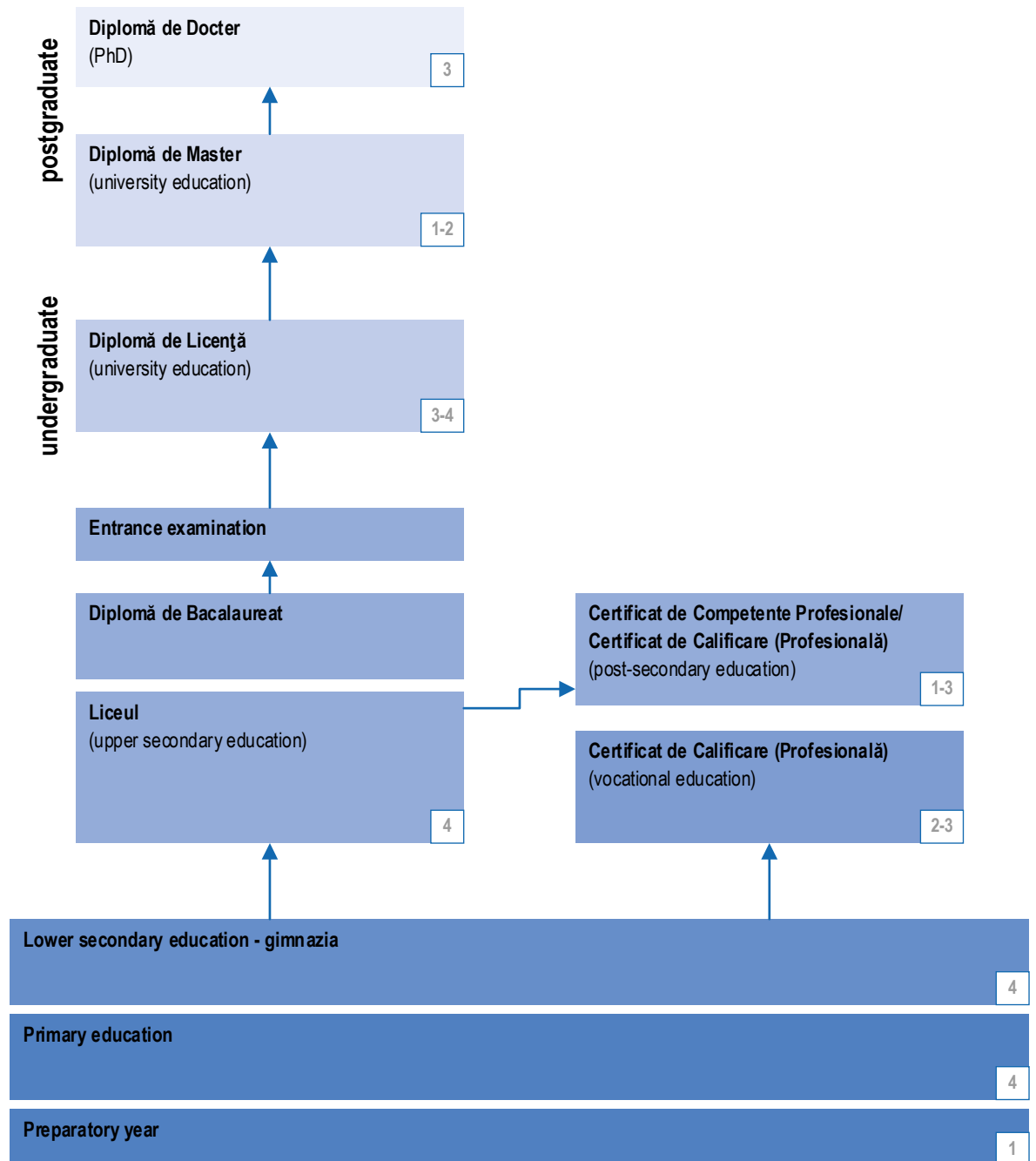
Disclaimer

We doen ons best om de informatie zo up-to-date mogelijk te houden. We aanvaarden echter geen aansprakelijkheid voor schade die is ontstaan als gevolg van fouten of onvolledige informatie in dit document.

Op deze publicatie, met uitzondering van het beeldmateriaal, is de Creative Commons Naamsvermelding NietCommercieel 3.0 Unported-licentie van toepassing. Ga naar www.nuffic.nl/cc voor meer informatie over het hergebruik van deze publicatie.

■ Onderwijssysteem Roemenië

 Duur van de opleiding

■ Waarderingstabel

In dit overzicht staan links de buitenlandse diploma's en het vergelijkbare niveau in het kwalificatieraamwerk voor de Europese Hoger Onderwijsruimte (EHEA-QF). De andere kolommen tonen de Nederlandse waardering met de vergelijkbare niveaus in het Nederlandse en Europese kwalificatieraamwerk.

Buitenlands diploma en EHEA-QF-niveau	EQF-niveau	Nederlandse waardering en NLQF-niveau	EQF-niveau
<i>Certificat de Competente Profesionale/Certificat de Calificare (Profesională)</i> behaald in het postsecundair onderwijs		mbo-diploma (kwalificatieniveau 3 of 4)	3/4
<i>Diplomă de Bacalaureat</i>		vwo-diploma	4+
<i>Diplomă de Bacalaureat</i> (behaald voor 2005)		havodiploma	4
<i>Diplomă de Licență (Ciclul I)</i> (3 tot 4 jaar)	1 ^e	bachelorgraad in het hbo of wo	6
<i>Diploma de Inginer (Ciclul I)</i> (4 jaar)	1 ^e	bachelorgraad in het hbo of wo	6
<i>Diplomă de Licență, Diplomă de Arhitect (Ciclul I en II)</i> (5 tot 6 jaar in gereguleerde beroepen)	2 ^e	mastergraad in het hbo of wo	7
<i>Diploma de Master (Ciclul II)</i> (1 tot 2 jaar)	2 ^e	mastergraad in het hbo of wo	7

*nog geen formele koppeling, zie het hoofdstuk [Kwalificatieraamwerken](#).

NB

- Dit is een globaal advies waaraan je geen rechten kunt ontleen.
- EHEA-QF = overkoepelend raamwerk van kwalificaties in de Europese Hoger Onderwijsruimte; NLQF = Nederlands kwalificatieraamwerk; EQF = Europees kwalificatieraamwerk.
- Het [EQF/NLQF-niveau](#) zegt niet zozeer iets over de studie-inspanning of -inhoud, maar over wat iemand kan en weet als een bepaald leerproces is afgerond.
- Informatie over de Nederlandse waarderingen staat op onze website: [onderwijs en diploma's Nederland](#).

Onderwijssysteem Roemenië

- [SBB, Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven](#), waardeert buitenlandse diploma's en opleidingen op vmbo- en mbo-niveau. De waardering kan afwijken wanneer SBB het diploma waardeert voor toelating tot het mbo of de arbeidsmarkt.

■ **Introductie**

Roemenië (*România*) is een democratische republiek in het zuidoosten van Europa. Het land werd in 2007 lid van de EU.

Staatsvorm

Sinds de val van het communisme in 1989 heeft Roemenië een democratische regering. Het parlement heeft de wetgevende macht en bestaat uit 2 kamers. De president is het staatshoofd. Het land is ingedeeld in 41 districten.

Taal

Er zijn grote minderheden, Hongaren en Roma, en kleine minderheden, zoals Duitsers en Serviërs. Erkende minderheden kunnen allemaal onderwijs in hun moedertaal volgen.

Onderwijs

De politieke verantwoordelijkheid voor het onderwijssysteem valt onder het ministerie van Onderwijs en Wetenschappelijk Onderzoek (*Ministerul Educației și Cercetării Științifice*).

Tijdens het communistische tijdperk (1946-1989) stond de economische ontwikkeling van het land centraal. In het onderwijs lag de nadruk op technische programma's en vakken die het gedachtegoed van het communisme ondersteunden. Instellingen waren zeer specialistisch en privéonderwijs was verboden. Begin jaren 90 kregen onderwijsinstellingen meer zelfstandigheid door:

- nieuwe wetgeving;
- aangepaste curricula;
- vermindering van het aantal technische studieprogramma's;
- het toestaan van privé-instellingen.

Door de wet *Lege nr. 288* uit 2004 werd het hoger onderwijs aangepast aan het Bolognaproces met de verdeling in 3 cycli:

- bachelor
- master
- doctor

De huidige nationale onderwijswet werd in 2011 aangenomen.

Enkele algemene kenmerken zijn:

- Leerplicht: 6 tot 17 jaar.
- Voertaal: Roemeens, bij sommige opleidingen ook een minderheidstaal (bijv. Hongaars, Duits) of de taal van een specifieke school (Engels of Frans).
- Duur academisch jaar: half september tot juni (2 semesters).

■ Basis- en voortgezet onderwijs

Openbaar onderwijs is gratis in Roemenië. Er zijn ook particuliere scholen met een bepaalde onderwijsmethodiek of een andere onderwijstaal, bijvoorbeeld Engels en Frans.

Basisonderwijs

Het primair onderwijs (*invatamantul primar*) volgen kinderen aan een basisschool (*scoala primara*) waar groepsleerkrachten lesgeven in:

- klas 0, een voorbereidend jaar voor 6-jarigen (sinds 2012 verplicht);
- klas 1 tot en met 4, voor 7- tot 11-jarigen.

Voortgezet onderwijs

Het voortgezet onderwijs bestaat uit 3 cycli:

- onderbouw, klas 5 tot en met 8;
- verplichte bovenbouw, klas 9 en 10;
- vrijwillige bovenbouw, klas 11 en 12.

Onderbouw: gimnazia

De onderbouw van het voortgezet onderwijs (*învățământ gimnazial*, vaak vertaald als *middle education*) volgen leerlingen van 11 tot 15 jaar aan een *gimnaziu*. Het onderwijs is hetzelfde voor alle leerlingen, maar soms heeft een school klassen met een speciaal taal- of informatica-profiel. Als leerlingen het afsluitend examen van de onderbouw halen, krijgen ze het *Certificat de Capacitate* (met een vakkenoverzicht en cijferlijst).

Bovenbouw: liceu

Op basis van hun resultaten in de onderbouw kunnen leerlingen kiezen voor een vervolg aan een middelbare school (*liceu*). De bovenbouw kent 2 niveaus:

- *Ciclul inferior al liceului*, lager voortgezet onderwijs, klas 9 en 10;
- *Ciclul superior a liceului*, hoger voortgezet onderwijs, klas 11 en 12*.

* Via avondonderwijs is het tot en met klas 13.

De bovenbouw biedt 3 soorten voortgezet onderwijs met een keuzeprofiel en binnen elk profiel kunnen leerlingen kiezen voor een specialisatie.

- Theoretisch onderwijs met 2 profielen:
  1. wiskunde en wetenschap
  2. taal en maatschappij
- Technisch onderwijs met 3 profielen:
  1. dienstverlening
  2. milieubescherming en het exploiteren van natuurlijke hulpbronnen
  3. technologie
- Het algemeen vormend en beroepsgericht onderwijs met 5 profielen:
  1. kunst
  2. militaire opleiding
  3. pedagogie

4. sport
  5. theologie
- *Diploma de Bacalaureat*: na 4 jaar *liceul* en het behalen van het landelijk eindexamen (*examen de bacalaureat*).

Het niveau van het *Diplomă de Bacalaureat* is vergelijkbaar met dat van met een vwo-diploma.

Certificaten

Naast het *Bacalaureat*-diploma zijn er verschillende certificaten:

- *Certificat de absolver* (certificaat van afronding): uitgereikt aan leerlingen na 2 jaar opleiding, klas 8 tot en met 10.
- *Certificat de absolvire a liceului* (*Certificate of secondary school completion*): uitgereikt aan leerlingen die het landelijk eindexamen (*bacalaureat*) niet afleggen of niet halen.
- NB Dit certificaat geeft de leerling geen toegang tot het hoger onderwijs, maar wel tot het postsecundaire onderwijs en de arbeidsmarkt.

Bacalaureat-diploma's vóór 2005

Na de hervorming van het Roemeense hoger onderwijsstelsel is het bachelor-mastersysteem ingegaan tijdens het studiejaar 2005-2006. De toetreding tot de EU in 2007 leidde ertoe dat de structuur van het onderwijs zover mogelijk gelijk werd gesteld aan dat van de (omringende) Europese landen. Daardoor is de waardering van het *Bacalaureat*-diploma gewijzigd.

Het niveau van het *Diplomă de Bacalaureat* behaald vóór 2005 is vergelijkbaar met dat van een havodiploma.

Middelbaar beroepsonderwijs

In Roemenië verzorgt een *școala de arte și meserii* (school voor kunstnijverheid) het middelbaar beroepsonderwijs. Leerlingen starten daarmee na afronding van de onderbouw van het middelbaar onderwijs, dus na afronding van klas 8 op een *gimnaziu*. De basis duurt 2 jaar, met eventueel een aanvullend 3e jaar. In de periode 2016-2020 werkt de overheid aan de hervorming van dit stelsel. Alle opleidingen in het middelbaar beroepsonderwijs gaan namelijk 3 jaar duren.

- Diploma: *Certificat de Calificare (Profesională)* na het behalen van het *examen de certificare*. Aan dit diploma is altijd een specifiek niveau verbonden (bijvoorbeeld niveau 3). Dit diploma geeft geen toegang tot hoger onderwijs.

Leerlingen krijgen in het middelbaar beroepsonderwijs ook algemeen vormend onderwijs en kunnen na 3 jaar doorstromen naar het gecombineerd algemeen vormend en beroepsgericht onderwijs van het type 'technisch onderwijs'. Zij kunnen naast het beroepsgerichte diploma ook het *Bacalaureat*-examen doen en dat diploma halen.

Postsecundair onderwijs

Aan *școli de specializare postliceala* (specialized postsecondary schools) en *școli de maistri* volgen leerlingen postsecundair onderwijs (*învățământ postliceal*).

- Duur: 1 tot 3 jaar.
- Inhoud: technische en middelbare beroepsopleidingen.
- Diploma: *Certificat de Competente Profesionale*, *Certificat de Calificare* of *Certificat de Calificare Profesională*. Aan deze diploma's is altijd een specifiek niveau verbonden (bijvoorbeeld niveau 5). Ze geven géén toegang tot het hoger onderwijs.

Het niveau van een *Certificat de Competente Profesionale* of *Certificat de Calificare (Profesională)* behaald in het postsecundair onderwijs is vergelijkbaar met dat van een mbo-diploma op kwalificatieniveau 3 of 4, afhankelijk van opleidingsduur en -richting.

■ Toelating hoger onderwijs

In Roemenië beslissen de hogeronderwijsinstellingen zelf over de toelating. De eisen zijn:

- het *Diploma de Bacalaureat* met een gemiddeld cijfer van minimaal 6;
- eventueel een toelatingsexamen, het *Examen de Admitere*;
- soms een toelatingsgesprek als onderdeel van de toelatingsprocedure.

NB Leerlingen die zich onderscheiden hebben in olympiades of andere officiële (inter)nationale competities hoeven vaak geen toelatingsexamen te doen.

De regering bepaalt hoeveel studieplekken ze per opleiding bekostigt en dus hoeveel studenten toegelaten kunnen worden. Daarnaast kunnen leerlingen die bereid zijn collegegeld te betalen toegelaten worden; voor hen kunnen eenvoudigere toelatingseisen gelden.

■ Hoger onderwijs

Roemenië heeft geen binair systeem. Er zijn dus geen aparte instellingen voor hoger beroepsgericht onderwijs zoals in Nederland. Ook de opleidingsnamen of diplomamenamen maken vaak niet duidelijk of het om academisch of beroepsgericht onderwijs gaat.

In Roemenië verzorgen universiteiten, academies en instituten het hoger onderwijs. In 2016 waren er:

- 55 staatsinstellingen;
- 37 erkende en geaccrediteerde privé-instellingen;
- 10 erkende en voorlopige geautoriseerde privé-instellingen.

De privé-instellingen verzorgen een groot deel van het totale aanbod hoger onderwijs. Ze richten zich met name op beroepsgerichte studieprogramma's, zoals economie, management, filologie, theologie en recht. Deze instellingen halen hun inkomsten voornamelijk uit collegegelden en sponsoring.

Studenten kunnen op verschillende manieren hoger onderwijs volgen, namelijk:

- voltijd (*invatamant de zi*);
- deeltijd (*invatamant cu frecventa redusa*);
- door middel van dag- en avondonderwijs (*invatamant seral*);
- afstandsonderwijs (*invatamant la distanta*).

NB Studieprogramma's als avond-, deeltijd- en afstandsonderwijs duren 1 jaar langer dan het voltijdsprogramma.

Sinds het studiejaar 2005-2006 zijn alle instellingen voor hoger onderwijs (zowel privé als openbaar) wettelijk verplicht om de nieuwe 3-cyclustructuur toe te passen:

- Cyclus I: *Licență, Studii universitare de licență*.
- Cyclus II: *Master, Studii universitare de masterat*.
- Cyclus III: *Doctor, Studii universitare de doctorat*.

Daarnaast heeft de toetreding tot de EU in 2007 ertoe geleid dat de structuur van het onderwijs is herzien en, voor zover mogelijk, gelijk is gesteld aan dat van de (omringende) Europese landen.

■ Universitair en hoger beroepsonderwijs

Cyclus I

Het Roemeense universitair onderwijs bestaat dus uit 3 cycli. De eerste cyclus heet *studii universitare de licență*.

- Duur: meestal 3 jaar, maar 4 jaar bij technische en *engineering*-opleidingen (180-240 ECTS).
- Inhoud: vaak een stage (verplicht bij technische opleidingen), een scriptie is geen vast onderdeel van het programma.
- Diploma: *Diploma de Licență (ciclul I)* of *Diploma de Inginer* (in technische of *engineering*-richtingen). Deze diploma's geven de student toegang tot de arbeidsmarkt of het masterprogramma.

Het niveau van het *Diploma de Licență* of *Diploma de Inginer* na een 3- of 4-jarige opleiding aan een universiteit (EHEA-QF 1^e cyclus/[EQF-niveau 6](#)) is vergelijkbaar met dat van een bachelorgraad in het hoger beroepsonderwijs of wetenschappelijk onderwijs, afhankelijk van de studierichting en de aard van de opleiding.

Geïntegreerde studies

- Duur: 5 jaar (farmacie en stedenbouwkunde) of 6 jaar (geneeskunde, tandheelkunde, diergeneeskunde en architectuur), 300-360 ECTS. Het gaat alleen om studies voor gereguleerde beroepen.
- Inhoud: cyclus I en II.
- Diploma: *Diploma de Licență* of *Diplomă de Arhitect*. Deze diploma's geven de student toegang tot de arbeidsmarkt of het promotietraject.

Het niveau van het *Diploma de Licență* of *Diplomă de Arhitect* na een 5- of 6-jarige opleiding aan een universiteit (EHEA-QF 2^e cyclus/[EQF-niveau 7](#)) is vergelijkbaar met dat van een mastergraad in het wetenschappelijk onderwijs.

Tot 2005

Tot 2005 was het hoger onderwijs anders georganiseerd. In het hoger onderwijs bestonden korte cyclus-programma's (4 jaar) en lange cyclus-programma's (5-6 jaar). Over het algemeen worden deze diploma's met lagere niveaus vergeleken dan de huidige diploma's, omdat het niveau waarmee studenten startten lager was.

Cyclus II

De tweede cyclus in het hoger onderwijs heet *studii universitare de masterat*.

- Duur: 1 of 2 jaar (60-120 ECTS); na een 4-jarige bachelor volgt een 1-jarige master, na een 3-jarige bachelor volgt een 2-jarige master.
- Inhoud: verdieping in het onderwerp uit de 1^e cyclus, afsluitend een scriptie.
- Diploma: *Diploma de Master (ciclul II)*. Dit diploma geeft de student toegang tot de arbeidsmarkt of het promotietraject.

Het niveau van het *Diploma de Master* na een 1- of 2-jarige opleiding aan een universiteit (EHEA-QF 2^e cyclus/[EQF-niveau 7](#)) is vergelijkbaar met dat van een mastergraad in het hoger beroepsgericht of wetenschappelijk onderwijs, afhankelijk van de studierichting en de aard van de opleiding.

Cyclus III

De derde cyclus in het hoger onderwijs heet *studii universitare de doctorat*.

- Duur: 3 tot 4 jaar, met uitzondering 5 jaar.
  - Inhoud: er zijn 2 typen programma's:
    1. een wetenschappelijk programma met vakken en training (2-3 semesters), en het schrijven en verdedigen van een *thesis* (3-4 semesters);
    2. een beroepsgericht programma op het terrein van sport, muziek of kunsten.
  - Toelating: een *Diploma de Masterat* en soms nog een toelatingsexamen, óf een 'oud' *Diploma de Licență*, behaald voor de invoering van het Bolognaproces (3 cycli), eventueel in combinatie met een toelatingsexamen.
- Diploma: *Diploma de Doctor*, het niveau is vergelijkbaar met dat van de doctorsgraad.

■ Beoordelingssystemen

In Roemenië gebruiken instellingen in het voortgezet en hoger onderwijs een 10-punten systeem, waarbij 5 de laagste voldoende is en 10 het hoogste cijfer.

Roemenië gebruikt het *European Credit Transfer and Accumulation System* (ECTS). 1 *credit* staat voor gemiddeld 27 uur werk. Meer informatie over het ECTS staat in de [ECTS gebruikershandleiding \(Engels\)](#) van de Europese Commissie.

Zie ook [onze informatie](#) over de waarde van buitenlandse cijfers.

■ Kwalificatieraamwerken

Sinds 2013 bestaat in Roemenië een nationaal kwalificatieraamwerk, het *Romanian national qualifications framework* (ROQF). In 2014 is een rapport ingediend om het raamwerk te koppelen aan het Europese kwalificatieraamwerk (EQF), maar dit proces is nog niet afgerond. Het Roemeens raamwerk bestaat (net als het EQF) uit 8 niveaus.

Voor meer informatie:

- [Romania - European inventory on NQF 2014](#).
- [Referencing the Romanian National Qualifications Framework to the European Qualifications Framework \(December 2016\)](#).

■ **Accreditatie en kwaliteitszorg**

Er zijn verschillende overkoepelende, nationale organisaties verantwoordelijk voor accreditatie en kwaliteitszorg.

ARACIS

Het 'Roemeense agentschap voor kwaliteitsborging in het hoger onderwijs' (*Agencia Română de Asigurare a Calității în Învățământul Superior, ARACIS*) is verantwoordelijk voor kwaliteitszorg en accreditatie. ARACIS is lid van ENQA (*European Association for Quality Assurance in Higher Education*). [ARACIS](#) stelt normen en procedures op, rapporteert en voert inspecties uit.

Accreditatieproces

Accreditatie vindt plaats op instellingsniveau en op het niveau van faculteiten. Een accreditatie geldt 5 jaar. Nieuwe faculteiten kunnen een voorlopige accreditatie krijgen, die ARACIS jaarlijks evalueert.

Als een rapport aantoont dat een faculteit onvoldoende presteert, dan geeft het ministerie van Nationaal Onderwijs een waarschuwing. Na 1 jaar moet de tekortkoming zijn verbeterd. Na 2 jaar onvoldoende prestaties kan het ministerie een faculteit sluiten.

De [website van het Roemeense ministerie van Onderwijs](#) heeft overzichten met erkende hogeronderwijsinstellingen.

■ **Bolognaproces**

Roemenië tekende in 1999 de Bolognaverklaring. Sinds 2004 is de wet *Lege nr. 288* van kracht en conformeert het Roemeense hoger onderwijssysteem aan het Bolognaproces. De structuur met 3 cycli (*Studii universitare de licență, Studii universitare de masterat* en *Studii universitare de doctorat*) is vanaf studiejaar 2005/2006 ingevoerd.

Meer informatie hierover staat op de [website van de Europese Hoger Onderwijsruimte \(EHEA\)](#).

■ **Internationale verdragen**

Roemenië heeft de Lissabon Conventie in 1997 ondertekend en in 1999 geratificeerd. Er zijn bilaterale overeenkomsten van wederzijdse erkenning met tal van landen, zoals Frankrijk, Cyprus, Hongarije, Slowakije, Bulgarije, Moldavië, Oekraïne en de Russische Federatie.

■ Diplomasupplement

Vanaf het studiejaar 2005/2006 is elke hogeronderwijsinstelling in Roemenië wettelijk verplicht (kosteloos) een diplomasupplement af te geven in het Roemeens en in een gangbare vreemde taal. Vanaf 2000 zijn de eerste instellingen begonnen met het verstrekken van een diplomasupplement. Meer informatie over het *Diploma Supplement* (DS) staat op de [website van de Europese Commissie](#).

■ Samenstelling dossier

Een dossier uit het Roemeens hoger onderwijs bestaat uit:

- het diploma;
- een overzicht van de afstudeerexamens;
- een diplomasupplement (een overzicht van de gevolgde vakken, uren en cijfers);
- een beëdigde vertaling van het diploma en de cijferlijst (in het Nederlands, Engels, Duits of Frans).

Een *Diplomă de Bacalaureat* bestaat uit 1 pagina met:

- het diploma (voorkant);
- de resultaten van het examen (achterkant).

Namen op de diploma's

Meestal staat eerst de achternaam op het diploma en daarna de voorna(a)m(en). Daartussen staan de voorletters van de vader van de diplomahouder. Deze voorletters zijn niet terug te vinden in een paspoort.

Verificatie

Bacalaureat-diploma's kun je verifiëren op de [website van het ministerie van Onderwijs](#) (alleen in het Roemeens). Er zijn diploma's beschikbaar vanaf 2004. Je kunt zoeken op schooljaar, datum van afgifte en op provincie.

■ Overzicht hogeronderwijsinstellingen

De [website van het ministerie van Onderwijs](#) biedt (in meerdere talen) een overzicht van alle Roemeense hogeronderwijsinstellingen:

- een [lijst](#) van openbare instellingen;
- een [lijst](#) van militaire instellingen;
- een [lijst](#) van geaccrediteerde privé-instellingen;
- een [lijst](#) van privé-instellingen met een voorlopige accreditatie.

■ Handige websites

- [Centrul National de Recunoaștere și Echivalare a Diplomelor](#) (CNRED), de Roemeense ENIC/NARIC.
- Het [ministerie van Nationaal Onderwijs](#) (in verschillende talen) met o.a. een [overzicht](#) van erkende hogeronderwijsinstellingen.
- [Website van het 'Roemeense agentschap voor kwaliteitsborging in het hoger onderwijs'](#) (*Agenția Română de Asigurare a Calității în Învățământul Superior*, ARACIS).
- De [Bacalaureat-website](#) van het ministerie van Onderwijs met resultaten vanaf 2004 (alleen in het Roemeens).